

Asiakascase: Digi- ja väestötietoviraston SuoPa-hanke

SuoPa-hanke (Suomi.fi-palveluntarjoajille) on kokonaiskonsepti, jonka tarkoituksena on tukea yhteiskunnan digitalisaatiota ja tarjota yhteiskehittämisen työvälineitä digitalisaation tekijöille sekä tukea digirakentajille. Digitalisaatio tarkoittaa kokonaisvaltaista uudistumista, jossa palvelut ja prosessit sekä toimintatavat kehitetään tehokkaiksi, asiakaslähtöisiksi ja digitaalisiksi. Tavoitteena on, että SuoPa:ssa digitalisaation tuen ratkaisuksi muodostuu uudenlainen interaktiivinen digitaalinen alusta, jota vahvistavat analogiset tuen muodot.

Väestörekisterikeskuksen eli 1.1.2020 alkaen Digi- ja väestötietoviraston hankepäällikkö Annette Hotari kertoo seuraavassa SuoPa -hankkeen etenemisestä QPR:n konsulttien asiantuntemusta hyödyntäen. Projekti tehtiin Väestörekisterikeskukselle, ja teksti on kirjoitettu sen nimellä.

Suomidigiä uudistamassa

Kansallista digitaalisten palvelujen arkkitehtuuria kehittäneessä nk. KaPa-hankkeessa kehitettiin erilaisia digitalisaation tukipalveluja – esimerkiksi Suomi.fi-palveluväylä, Suomi.fi-viestit, Suomi.fi-tunnistus ja Suomi.fi-valtuudet. Moni organisaatio otti näitä tukipalveluja käyttöön jo hankkeen aikana, mutta hankkeen jälkeenkin oli tarve viestiä näistä palveluista ja niiden jatkokehityksestä.

KaPa-hankkeen aikana oli syntynyt useita verkkosivustoja, joissa kerrottiin digitalisaation tukipalveluista. Väestörekisterikeskukselle, nyk. Digi- ja väestötietovirasto, siirtyi vuoden 2018 alussa valtiovarainministeriöstä muitakin digitalisaation tukemiseen liittyviä tehtäviä, esimerkiksi kokonaisarkkitehtuurin, yhteen-toimivuuden ja tietoturvallisuuden kehittämiseen liittyviä ohjaustehtäviä. Näillä alueilla oli myös omia, niihin keskittyneitä sivustoja.

VRK:n SuoPa -hankkeen tavoitteeksi tuli toteuttaa yksi palvelu, johon voitaisiin koota kaikki digitalisaation tukipalveluihin, työkaluihin, menetelmiin, ohjeisiin ja säädöksiin liittyvä tieto. Hankkeella oli muitakin tavoitteita kuin verkkosivuston toteuttaminen, mutta tässä artikkelissa keskitytään itse sivustoon: uusittuun Suomidigi.fi -verkkopalveluun.

**DIGI- JA
VÄESTÖTIETO-
VIRASTO**

Digi- ja väestötietovirasto tuottaa palveluja kansalaisille väestötietojärjestelmän tietojen pohjalta, ja edistää julkisen hallinnon digitalisaatiota, jotta kansalaisten asiointi viranomaisten kanssa olisi helpompaa.

www.dvv.fi

Suomi.fi

*Kirjoittaja **Annette Hotari** toimii Digi- ja väestötietoviraston Suomi.fi palveluntarjoajille -hankkeen hankepäällikkönä.*

Design sprintillä eteenpäin

Järjestimme Väestörekisterikeskuksessa keväällä 2018 design sprintin, jossa viikon aikana tunnistettiin nykytilan haasteita, ideoitiin ratkaisuja ja muotoiltiin prototyyppi uudeksi Suomidigi-palveluksi. Syksyllä lähdimme miettimään, miten prototyyppin perusteella saataisiin toteutettua oikea palvelu. Hankkeen tueksi saimme VRK-arkkitehdin rooliin QPR:n konsultin.

Kuvasimme QPR:n konsultin avustuksella hankkeen tavoitteita kokonaisarkkitehtuurin menetelmin. Kävimme läpi strategisia tavoitteita, arkkitehtuurin periaatteita, käsitteitä, sidosryhmiä, käyttäjien palvelusta saamaa arvoa, suunnitteilla olevan palvelun ominaisuuksia ja sisältöjä.

Kokonaisketterää kehittämistä

Samaan aikaan VRK:ssa oltiin ottamassa käyttöön kokonaisketterää kehittämismenetelmää. Myös uutta Suomidigiä lähdettiin toteuttamaan kokonaisketterällä menetelmällä. VRK:n kokonaisketterä menetelmä on ns. scaled agile -kehikko, jossa ketterän sovelluskehittämisen oppeja sovelletaan palvelun toteuttamiseen laajamittaisemmin kuin vain sovelluskehityksen osalta. Kokonaisketterän menetelmän avulla hallinnoidaan koko VRK:n kehitysportfolioa, joka koostuu useista itsenäisistä kehittämiskokonaisuuksista. Jokaisella kehityskokonaisuudella on strategisia tavoitteita, joita toteutetaan osakokonaisuuksissa (business outcome).

Jokaisen business outcomen on tarkoitus tuottaa selkeästi määriteltyä ja mitattavissa olevaa arvoa yhdelle tai usealle kohderyhmälle. Business outcomen toteutus kestää noin 1–4 kuukautta.

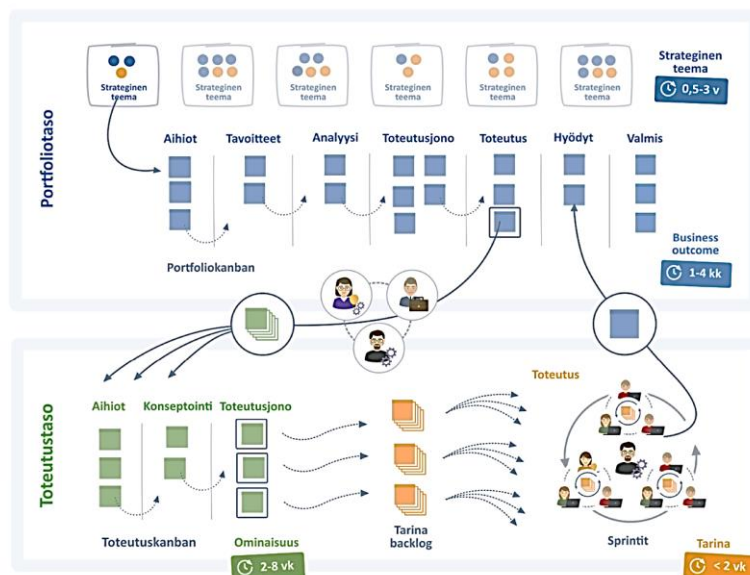
Yritimme jonkin aikaa kiteyttää uuden sivuston ydintä MVP:ksi (minimum viable product), joka olisi toteutettavissa yhtenä business outcomena. Se tuntui kuitenkin hankalalta. Uuden sivuston oli tarkoitus korvata useita olemassa olevia palveluja ja palvella erilaisia kohderyhmiä. QPR:n konsultin johdolla saimme sen sijaan muodostettua karkean suunnitelman siitä, minkälaisia ominaisuuksia ja toiminnallisuksia palveluun voitaisiin toteuttaa ensimmäisen vuoden aikana. Tämä suunnitelma koostui viidestä business outcomesta.

“QPR:n konsultti auttoi meitä alustavalinnassa niin teknisellä asiantuntemuksellaan kuin huolehtien valintaprosessista ja siitä, että kaikki tarvittavat osapuolet osallistettiin valinnan tekemiseen.”

Annette Hotari
hankepäällikkö SuoPa –hanke

Kun meillä oli suunnitelma, lähdimme valmistelemaan sen toteutusta. VRK:ssa oli eri palveluissa käytössä useita sisällönhallinta- ja julkaisujärjestelmiä. Toivoimme, että uusi Suomidigi ei kasvattaisi teknologia -alustojen määrää taas yhdellä. Aluksi ajatuksenamme oli teettää ulkopuolinen arviointi Suomidigin alustavalinnan tueksi.

Kuva 1:
Uuden Digi- ja väestötietoviraston kokonaisketterän kehittämisen toimintamalli

Aika pian kuitenkin selvisi, että meillä oli riittävät tiedot ja osaaminen valinnan tekemiseen itse. Selvitimme käytössä ja suunnitteilla olevien alustojen hyviä ja huonoja puolia. Tunnistimme kaksi potentiaalisinta julkaisualustaa, vertailimme niitä ja valitsimme niistä toisen. QPR:n konsultti auttoi meitä tekemään alustavalinnan niin teknisellä asiantuntemuksellaan kuin huolehtien valinta-prosessista ja siitä, että kaikki tarvittavat osapuolet osallistettiin valinnan tekemiseen.

”Ominaisuuksia kehitettäessä QPR:n konsultti toimi VRK-arkkitehdin roolissa varmistaen teknisten ratkaisujen soveltuvuuden VRK:n linjauksiin, arkkitehtuuriperiaatteisiin ja yhteensopivuuden muiden kehityskokonaisuuksien tuotosten kanssa.”

Annette Hotari
hankepääällikkö SuoPa –hanke

Uudelle alustalle oma kehitystiimi

Samaan aikaan alustavalinnan kanssa valmistelimme kehitystiimin hankintaa. VRK:ssa on käytössä dynaaminen hankintamenettely, jonka avulla voimme kilpailuttaa sovelluskehittäjiä hankintajärjestelmäämme hyväksytyjen toimittajien välillä. Hankinnan kohteen kuvauksessa, osaamisvaatimusten laadinnassa ja pisteytyksessä, sekä muussa kilpailutusmateriaalin valmistelussa saimme runsaasti tukea QPR:n konsultilta. Konsultti osallistui myös tiimien haastattelukysymysten laadintaan, haastatteluihin ja tarjousten vertailuun.

Olimme erittäin tyytyväisiä hankintaprosessin avulla saamaamme kehitystiimiin. Käärimme hihat ja käynnistimme ensimmäiset business outcome -toteutukset. QPR:n konsultti oli mukana kehittäjien perehdyttämisessä ja tiimin työskentelytapojen sopimisessa.

Business outcome -analyysi

Kokonaisketterässä menetelmässä business outcomelle tehdään analyysi, jossa kehitettävää kohdetta tarkastellaan useista näkökulmista. Analyysi sisältää mm. liiketoiminta-arvon ja mittarien määrittämisen, palvelumuotoilua, arkkitehtuuria ja säädösten vaikutusten arviointia. Analyysissa business outcome pilkotaan pienemmiksi ominaisuuksiksi. Ominaisuuden tulisi olla niin pieni, että se voidaan toteuttaa yhdessä tai muutamassa kehitysjaksossa (sprint).

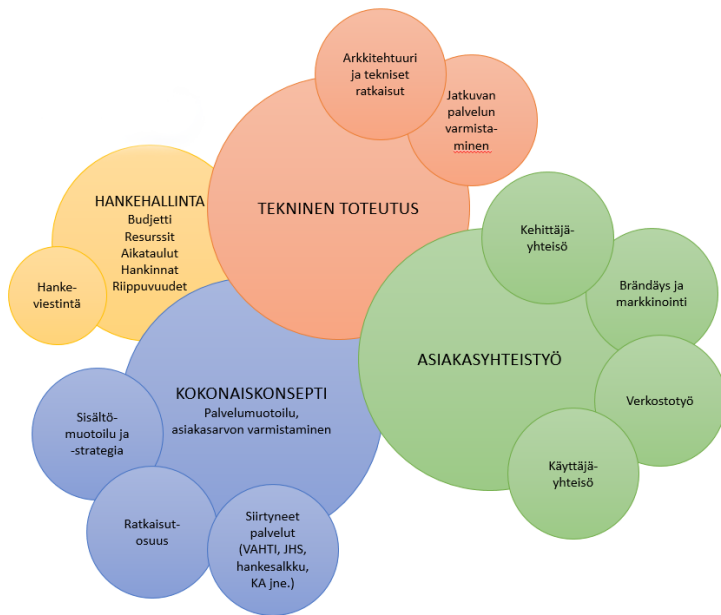
Suomidigin toteutuksessa päätettiin käyttää kahden viikon sprinttejä. Ennen sprintin alkua tunnistetut ominaisuudet pilkotaan käyttäjätarinoiksi (story), jotka kirjataan tehtävälistalle (backlog). Tarinat arvioidaan ja pisteytetään niiden monimutkaisuuden perusteella. Sprintille valitaan tarinoita huomioiden niiden pisteet ja tiimin aiemmissa sprinteissä mitattu suorituskyky.

Jotkut ominaisuudet voidaan purkaa suoraan tarinoiksi, mutta valtaosassa pitää ensin tarkentaa haluttua toiminnallisuutta palvelumuotoilun avulla, sekä hahmotella käyttäjäkokemusta ja suunnitella käyttöliittymää. Jos ominaisuus on suunniteltu tarkasti niin, että niille on tehty käyttöliittymäprototyypit kuvaamaan toiminnallisuutta, on sprintille toteutettaviksi otettavat tarinat helppo muodostaa, ja niiden monimutkaisuuden arviointi on selkeää. Tällöin saatetaan kuitenkin päätyä tilanteeseen, jossa graafinen suunnittelu ohjaa teknistä toteutusta liikaa. Toteutuksesta voi tulla tarpeettoman monimutkainen, kun alustan valmiiksi tarjoamien toiminnallisuuksien hyödyntämisen sijaan toteutetaan lähes samoja toimintoja omien määrittelyjen mukaan. Tällaisessa ”suunnittelu edellä” -mallissa voidaan saada tuloksia neljässä viikossa – ensimmäisessä sprintissä palvelumuotoilu sekä käyttäjäkokemuksen ja ulkoasun suunnittelu, ja toisessa sprintissä toteutus.

Jos taas ominaisuus ja tarinat on kuvattu keskittyen ratkaisun suunnittelun sijaan vain toiminnalliseen tarpeeseen, on kehittäjillä paljon vapauksia toteuttaa tarinat haluamallaan tavalla. Tämä on usein tehokasta; tuloksia voidaan saada jo yhden sprintin aikana. Toisaalta voidaan joutua pallotteluun, jossa toiminnallisuutta joudutaan iteroimaan turhan monta kertaa, kun toteutusta testataan käyttäjillä.

POC-selvitys toi tehokkuutta

Suomidigin toteutuksessa päädyimme useiden ominaisuuksien osalta tekemään ensin ns. POC-selvityksen (proof of concept). Tällöin kuvasimme mahdollisimman karkealla tasolla toiminnallisen tarpeen, ja kehitystiimi teki siihen toteutuksen vain alustan valmisominaisuuksia hyödyntäen. Syntyneet tuotokset toimivat syötteenä palvelumuotoilulle ja käyttäjäkokemuksen suunnittelulle. Tällä tavalla toteutettuna ominaisuuden kehittäminen kestää yleensä vähintään kuusi viikkoa (ensimmäisessä sprintissä POC, toisessa muotoilu, kolmannessa varsinainen toteutus). Kalenteriaikaa satsaamalla saadaan kuitenkin tehokkuutta turhan työn välttämisen kautta sekä laatua, kun eri näkökulmat huomioidaan ennen toteutusta.

Kuva 2: SuoPa -hankekokonaisuus

Ominaisuuksia kehitettäessä QPR:n konsultti toimi VRK-arkkitehdin roolissa varmistaen teknisten ratkaisujen soveltuvuuden VRK:n linjauksiin, arkkitehtuuriperiaatteisiin ja yhteensopivuuden muiden kehityskokonaisuuksien tuotosten kanssa.

VRK:n kokonaisketterässä menetelmässä sisältötiimi hallinnoi business outcomeja ja ominaisuuksia; kehitystiimi huolehtii omasta backlogistaan ja sprintissä toteutettavien tarinoiden seurannasta. Kun ominaisuuksia pilkotaan tarinoiksi ja valmistuneita tarinoita esiteltäessä, tarvitaan kummankin tiimin jäsenten läsnäoloa. Suomidigiä tehdessämme meillä oli omat tiimit ja kanbantaulut myös palvelumuotoilulle ja sisällöntuotannolle. Ei ollut helppoa löytää tapaa, jossa kaikki tarvittavat osallistujat voisivat antaa tehokkaasti panoksensa tarvittaviin asioihin. Kehitimme tiimin työskentelytapoja jatkuvasti tasapainottaen etukäteen kalenteroituja, ja tarvittaessa järjestettäviä tapaamisia sekä sähköisten välineiden hyödyntämistä.

QPR:n konsultit tukena

SuoPa-hankeessa QPR:n konsultit tukivat meitä mm. arkkitehtuurikuvauksissa, alustavalinnassa, business outcome –määrittelyssä ja kehitystiimin kilpailuttamisessa sekä kehittämisen tuessa. Ensimmäinen tehtiin tarina, ja nyt me teemme tarinasta totta!

"Aina, kun tuntui siltä, että suunta on hukassa tai ettemme tiedä, mihin seuraavien viikkojen aikana pitäisi keskittyä, nappasi QPR:n konsultti pöydältä tussin ja pinon Post-It-lappuja. Noin puolen tunnin kuluttua meillä oli valkotalulla realistisesti aikataulutettu kartta seuraavien kuukausien sprinttien tehtävistä ja tavoitteista.

Kaiken kaikkiaan QPR:n osaavat konsultit auttoivat SuoPa-hanketta monilla tasoilla ja tavoilla."

Annette Hotari
hankepääällikkö SuoPa –hanke

QPR Software Oyj

QPR Software Oyj (Nasdaq Helsinki) tarjoaa asiantuntijapalveluja ja ratkaisuja toiminnan johtamiseen ja kehittämiseen, sekä muutos-hankeiden ja operatiivisen toiminnan tukemiseen. Näiden tueksi QPR Software toimittaa yli 50 maassa strategian toimeenpanon, tulos- ja prosessijohtamisen, prosessien louhinnan, sekä kokonaisarkkitehtuurin ratkaisuja tukevia ohjelmistoja. Dare to improve.

Lue lisää
www.qpr.fi